

DTP1

(příprava textu pomocí počítače)

Kapitola 4 / Konstrukce dokumentu

Petr Lobaz, 11.3.2010

Konstrukce dokumentu

- určení účelu tiskoviny
 - kdo ji bude číst, kolikrát ji bude číst, kde ji bude číst
 - určení formy distribuce a archivace
 - určení ceny přípravy a tisku
- volba formátu papíru a počtu stran
- volba grafického stylu – vychází z účelu tiskoviny
- návrh zrcadla běžné strany, mířky dokumentu, výběr písma, návrh sazby odstavců
- návrh nadpisů, popisků apod.
- návrh titulní strany, obalu, přebalu apod.
- dokončení návrhu
 - strany s obsahem, rejstříkem apod.

Účel tiskoviny

- identifikace typického čtenáře určuje základní podobu vzhledu
 - nekonfliktní přístup: vzhled podobný jako jiné tiskoviny pro stejné čtenáře
 - tvůrčí přístup: identifikace podstatných grafických prvků a jejich využívání
- tiskovina určena k opakovanému čtení ⇒ větší důraz na orientaci čtenáře (zařazení obsahu apod.)
- z prostředí, kde se bude tiskovina číst, plyne formát, písmo, technické zpracování apod.
- trvalejší tiskovina ⇒ větší důraz na grafický návrh ⇒ menší důraz na nízkou cenu

Formát papíru

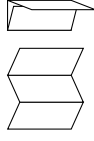
- ovlivněn formou distribuce a archivace
 - distribuce poštou ⇒ formát přizpůsobený obálce
 - archivace v knihovně ⇒ formát odvozený od ediční řady, typické velikosti regálu, šanonu apod.
- typický tisk na tiskový arch a následné rozřezání ⇒ na tiskovém archu navíc značky pro řezání apod.
- lepší přizpůsobení tiskovému archu ⇒ menší odpad

Formát papíru

- typický malonákladový tisk
 - formát A4 (210 × 297 mm), A3 (297 × 420 mm), Tab Extra (A3+, 305 × 457 mm), SRA3 (A3++, 320 × 450 mm)
 - technologické okraje (typicky 8, 3, 3, 3 mm)
- typický ořetový tisk
 - tiskový arch přibližně A2, A1, B2, B1
 - různé technologické okraje – konzultovat s tiskárnou

DALŠÍ OBVYKLÉ ROZMĚRY

- A4 lepopřelo 99, 99, 99 × 210 mm
- A4 skládačka 98, 99, 100 × 210 mm
- vizitka 90 × 50 mm

Formát papíru

- základní řady A, B
- A0: 1 m², poměr stran 1:√2
- řada B – geometrický průměr mezi A_n a A_{n-1}

A0	841 × 1189	B0	1000 × 1414	(mm)
A1	594 × 841	B1	707 × 1000	
A2	420 × 594	B2	500 × 707	
A3	297 × 420	B3	353 × 500	
A4	210 × 297	B4	250 × 353	
A5	148 × 210	B5	176 × 250	
A6	105 × 148	B6	125 × 176	

Zrcadlo strany

- vzor pro sazbu
- zakres jednotlivých prvků tiskové strany (dvojstrany)
- předem dané v periodickém tisku, v akcideni vždy nové
- dokument může obsahovat několik vzorů
 - vstupní strany
 - první strany kapitol
 - běžné strany
 - strany s obrázky
 - ...
- první se často navrhuje zrcadlo běžné strany

Zrcadlo strany

- vychází z technických možností
 - barevnost tisku
 - typ vazby
 - formát tiskového stroje
 - druh papíru
 - možnost tisku na spad
- vychází z typografických zásad
 - délka řádky
 - velikost písma
 - velikost okrajů
- vliv výtvarného názoru grafika

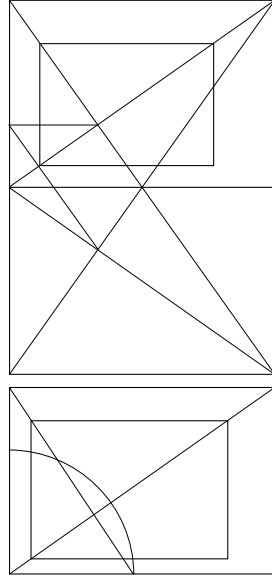
Okraje strany

POMĚRY OKRAJŮ STRANY

- v optimálním případě vnější a spodní okraj výrazné – tiskovina se drží v ruce za vnější nebo spodní okraj
- „osvědčené“ konstrukce brát jako orientační výchozí bod
- velikost okrajů má zásadní vliv na vzhled

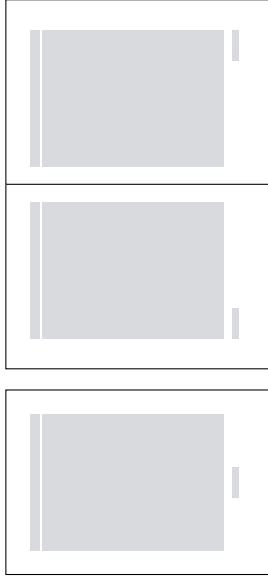
	velikost okraje (poměr)			
	vnitřní	horní	vnější	dolní
pokrytí	70 %	3	3	3
5				
6	60 %	3	4	5
4				
6	40 %	2	3	4
6				

Okraje strany

Klasická konstrukce sazebního obrazce

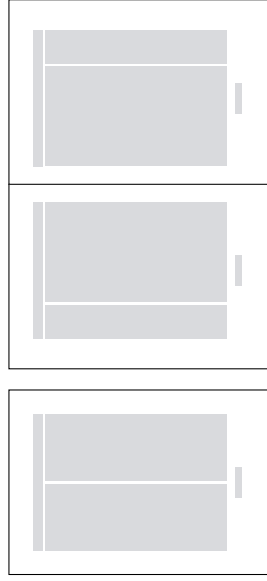
Okraje strany

typický rozkres běžné strany a dvojstrany

DTP1, přednáška č. 4 – konstrukce dokumentu 11 / 28

Konstrukce běžné strany

typický rozkres běžné strany a dvojstrany

DTP1, přednáška č. 4 – konstrukce dokumentu 12 / 28

Konstrukce běžné strany

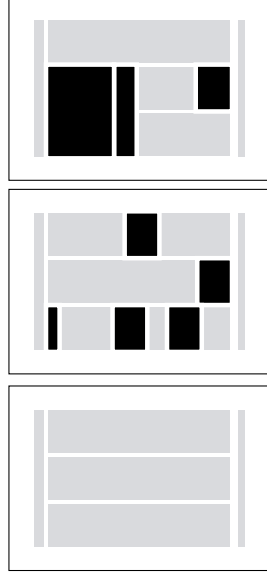
STRUKTUROVANÉ ROZMÍSTĚNÍ

- základem mřížka strany
- všechny objekty umísťujeme do mřížky
- promyšleným porušením vzniká kontrast
- snadnější orientace na stránce
- většinou neurazí

CHAOTICKÉ ROZMÍSTĚNÍ

- musí mít vnitřní řád
- neopakovatelné
- může být výtvarně působivé

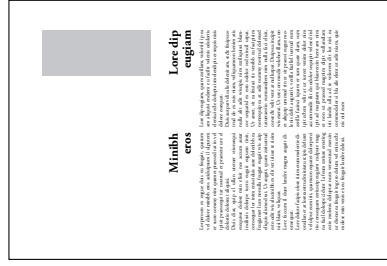
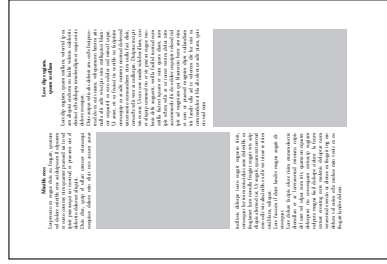
Konstrukce běžné strany

kontrast v sazbě

Konstrukce běžné strany

- formát sazby
 - vychází z posílení publikace a grafické úpravy
 - základem délka řádky
- volba druhu písma
 - charakter textu
 - použitý papír
- množství potřebných symbolů a řezů
- vyvážený poměr mezi potíštěnou a nepotíštěnou plochou
- dostatečné okraje a mezery mezi objekty
- kontrast

Konstrukce běžné strany

ZÁHLAVÍ, ZÁPATÍ

- živé (kvůli orientaci)/neživé (kvůli informaci o titulu)
- více informace častěji v záhlaví, někdy číslo strany
- zápatí číslo strany nebo prázdné
- oddělení od hlavního textu volným místem nebo linkou

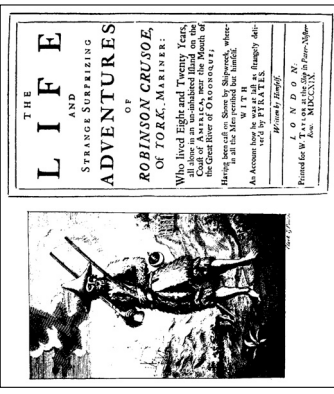
ČÍSLA STRÁNEK (PAGINACE)

- obvykle stejným písmem jako text
- některé strany se nečíslijí, ale do pořadí se počítají
- nejčastěji pravá strana lichá
- informace důležité pro orientaci na vnější okraj

Další prvky konstrukce strany

NADPISY

- nadpis větší části stručnější, menší části podrobnější
- hlavní a podřízená úroveň
 - příliš jemné členění nemá smysl
 - číslování 1, 2, 2.1, 2.2 apod.
- pro hlavní úroveň často zvláštní strana (lichá)
 - návrh zvláštní strany podobný návrhu titulu
- typicky kontrastním písmem větší velikosti, velká mezera před a menší mezera za
- první odstavec za nadpisem často bez odstavcové zarážky
- před návrhem zjistit nejdelší a nejkratší název oddílu

Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoea, námořníka z Yorku, který prožil osmdvacet let zcela sám na neobydleném ostrově u pobřeží Ameriky poblíž ústí velké řeky Orinoka, když byl vyvržen na břeh po ztroskotání lodi, při němž zahynuli všichni muži kromě něho. S vyličením toho, jak byl nakonec podivně zachráněn piráty. Napsal on sám.

London: W. Taylor, 1719

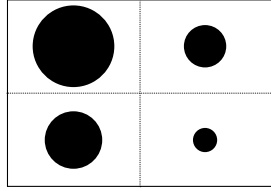
Další prvky konstrukce strany

OBRÁZKY

- obrázky na šířku sazby x obtékané textem
- umístění vzhledem ke stránce (nahoru/dolů) x umístění vzhledem k souvisejícímu textu
- dostatečné místo mezi popisem a obrázkem
- dostatečné místo mezi obrázkem s popisem a okolním textem
- sazba popisku stejnou velikostí jako běžný text
- za popisem neděláme tečku
- popisek nejčastěji
 - pod obrázkem, zarovnaní na střed obrázku
 - vedle obrázku, zarovnaní na prapor k obrázku

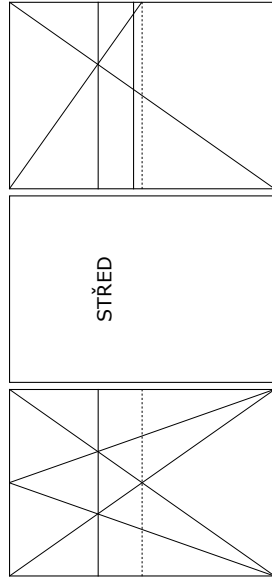
DTP1, přednáška č. 4 – konstrukce dokumentu
20 / 28

Vlastnosti plochy

poměr účinnosti prvků v jednotlivých čtvrtinách plochy

Vlastnosti plochy

optický střed

Další prvky konstrukce strany

ZVLÁŠTNÍ STRANY

- titul, začátky oddílů apod.
- zrcadlo strany stejné jako u běžných stran
- bez záhlaví, zápatí, často bez paginace
- dominantní prvek, vedlejší prvky, podpůrné prvky
- všechny prvky musí mít důvod své existence!
- před návrhem zjistit nejdelší a nejkratší název!

UKÁZKY

- šablona disertační práce
- různé grafické práce

Kniha

ČÁSTI KNIHY

- přebal, záložky přebalu
 - výkladní skříň knihy
 - má výrazný vliv na prodejnost
 - výrazné jméno titulu a autora
 - odpovídající grafika
 - záložky mohou obsahovat shrnutí, reklamy
 - často stejný motiv jako na obalu
- obal, vazba
 - úprava záleží na technice vazby
 - existuje-li přebal, bývá úspornější

Kniha

- předsádka – součást vazby, nečísluje se
- signet
 - logo nakladatelství
 - téměř čistá strana, typicky strana č. 1, bez paginace
- vakát
 - obecně prázdná strana
 - zklidnění toku textu
- patitíl
 - zjednodušená verze titulu, často pouze textová
- protitíl (frontispis)
 - navozuje atmosféru knihy
 - často prázdný

Kniha

- titul
 - graficky nejvýraznější část knihy
 - jméno knihy
 - autor, uvádí se bez titulů
 - často nakladatelství, rok vydání
- vydavatelský záznam
 - informace o autorech, ©, ISBN
- věnování
 - často velmi úspěšná strana
- předmluva
- úvod
- vlastní text

Kniha

- mezitituly
- obsah, rejstřík, seznam literatury apod.
- tiráž
 - autor, název knihy
 - nakladatelství, pracovníci, kteří se na výrobě podíleli
 - tiskárna
 - ISBN

UKÁZKY

- Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha (1952)
- Královské horní město Horní Slavkov (2001)

Další ukázky

převzato z knihy
Parker, R. C. *Profesionální design v reklamě*.
Brno: SoftPress Publishing, 2000. ISBN 80-902824-0-7.